

Katedra trestního práva

Posudek na rigorózní práci Mgr. Veroniky Veselé „Nároky poškozených na náhradu újmy v adhezním řízení“

Předložená rigorózní práce obsahuje 70 stran textu a je přehledně a logicky členěna do úvodu, pěti základních kapitol a závěru. Okruh použité literatury a dalších pramenů je poměrně obsáhlý a určitě přiměřený zvolenému tématu. Vnější úprava práce je velmi pěkná. Po formální stránce splňuje předložená práce všechny požadavky na ni kladené.

Autorka si za téma své práce zvolila problematiku, která sice bývá tradičním tématem kvalifikačních prací, avšak stále zde přetrvávají některé teoretické problémy, jakož i nejasnosti a spory v aplikační praxi. Autorka se záslužně zaměřila především na problematiku náhrady imateriální újmy, která těchto nejasností a sporů přináší nejvíce. Z tohoto hlediska se jedná o téma stále aktuální, otevřené dalším úvahám, jehož zpracování je nepochybně účelné a přínosné.

Metoda kritická analýzy, kterou autorka ve své práci použila, plně odpovídá zaměření práce a vytyčeným cílům.

Po úvodním nastínění cílů a zaměření práce se autorka nejprve věnuje místu tzv. adhezního řízení v trestním procesu. Správně je vnímá jako imanentní součást trestního řízení, nikoliv jako řízení formálně oddělené od řízení trestního.

Největší část práce se zabývá analýzou stávající právní úpravy. Velká pozornost, kterou zde autorka nejprve věnuje úpravě náhrady škody, případně též nároku na vydání bezdůvodného obohacení, v právu občanském a pracovním, a to se zvláštním zaměřením na újmu nemajetkovou, není rozhodně nadbytečná ani zbytečná, protože tato právní odvětví zkoumanou problematiku podrobně a všestranně upravují z hlediska hmotněprávního, kterážto hmotněprávní úprava je pak určující i při posuzování nároků v adhezním řízení. Klíčová je pak pasáž věnovaná rozboru ustanovení trestního řádu. Tyto partie jsou zpracovány mimořádně podrobně a pečlivě a opírají se je literární zdroje a o judikaturu. Správně je zde akcentováno odlišení pojmů „poškozený“ a „oběť“ a tendence po posilování postavení těchto subjektů v trestním řízení. Záslužně je věnována pozornost rovněž otázce zastoupení poškozeného, zákonem stanovených podmínek pro uplatnění jeho nároků, zajištění jeho nároků a náhrady nákladů řízení. Závěry, které zde autorka činí, jsou náležitě podepřeny věcnými i právními argumenty a lze je vesměs plně akceptovat. Zcela třeba souhlasit též s kritikou nesprávné praxe soudů, které nezřídka odkazují poškozené na pořad práva civilního i v případech, kdy skutkové předpoklady pro přísudek (byť částečný) jsou splněny.

Samostatnou kapitolu věnuje autorka problematice náhrady nemajetkové újmy při úmrtí blízké osoby, kde analyzuje vyvíjející se názory judikatury na určení výše náhrady. Za nesporný přínos práce třeba považovat rozbor skutečností, které dle autorky mohou mít, resp. mají, vliv na modifikaci (moderaci) „základních“ částek vyplývajících z judikatury.

Vyzdvihnout třeba pak kapitolu věnovanou analýze konkrétních kauz, se kterými se autorka ve své praxi seznámila, a to právě z pohledu rozhodování soudů o náhrad nemajetkové újmy. Autorka zde konkrétní rozhodnutí soudů podrobuje kritické analýze z hlediska současné soudní judikatury, zejména judikatury Nejvyššího soudu ČR.

V poslední kapitole své práce pak autorka shrnuje své návrhy de lege ferenda, ke kterým dospěla na podkladě předchozí analýzy. Třeba souhlasit s tím, že možnost poškozeného uplatnit svůj nárok až na počátku hlavního líčení, je z pohledu poškozeného sice příznivá, nikoliv však z pohledu obhajoby, která nemá možnost uplatněný nárok podrobně analyzovat a zaujmout k němu kvalifikované stanovisko. Podnětná je myšlenka, aby překážkou uplatnění nároku v trestním řízení bylo již zahájení civilního řízení o tomto nároku; je-li ovšem civilní řízení zahájeno již doručením žaloby soudu, pak o této skutečnosti nemusí mít obhajoba v době zahájení hlavního líčení žádnou povědomost. Důvodnost lze přiznat návrhu na úpravu ustanovení § 51a odst. 1 tr. řádu, jakož i kritice rozšiřování okruhu pozůstalých osob pro přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy.

V závěr práce pak autorka stručně a výstižně shrnuje základní myšlenky, ke kterým ve své práci dospěla.

Celkově lze předloženou práci hodnotit jako velmi zdařilou. Autorka prokázala výbornou znalost zvolené problematiky, včetně problémů v aplikační praxi. Práce je zpracována velmi pečlivě, svědomitě a do náležité hloubky. Využití literárních zdrojů a soudní judikatury je příkladné a autorka s nimi pracuje zcela funkčně. Kladně třeba též hodnotit kritický přístup autorky k právní úpravě a zejména k justiční praxi. V neposlední řadě pak třeba kladně hodnotit velmi dobrý a kultivovaný jazykový projev autorky a schopnost formulovat vlastní názory.

Předložená práce po formální i po obsahové stránce rozhodně splňuje požadavky kladené na rigorózní práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Při obhajobě své práce by autorka mohla vyjádřit své stanovisko k praxi některých soudů, podmiňujících přiznání nároku poškozeného na náhradu nákladů vzniklých přibráním zmocněnce – advokáta v případech, kdy sám poškozený náklady obhajoby tomuto advokátu dosud neuhradil.

V Praze dne 19.1.2022

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
konzultant